

Asia: VM085:00/2018, VM/1352/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kuntalain muuttamisesta (mm. erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn perusteet)

Lausunnonantajan lausunto

Luonnoksesta yleisesti

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina. Kuntien palvelutuotantoon liittyvän infrastruktuurin hankinnassa on mahdollista käyttää monipuolisia rahoitusvaihtoehtoja, kuten elinkaarimallia tai erilaisia kumppanuussopimuksia.

Vireillä oleva maakunta- ja sote-uudistus tulisi niin ikään vaikuttamaan merkittävästi kuntien taloudelliseen asemaan. Sosiaali- ja terveystoimen siirtyessä maakuntien toiminnaksi, poistuisi kuntien käyttötuloista ja -menoista noin puolet. Pääosa veloista kuitenkin jäisi edelleen kunnille, jolloin kuntien suhteellinen velkaantuneisuus tulisi väistämättä nousemaan. Sote uudistus vaikuttaisi myös kunnan tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien painoarvoon kunnan taloudellisessa kokonaisuudessa, jos emokunnan budjetti em. muutoksen seurauksena puolittuisi.

Lakiluonnoksessa esitetään muutoksia kriteereihin, joilla vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistämisen edellytyksiä muutettaisiin. STM toteaa, että lakiehdotuksessa ehdotetut muutokset parantavat muuttuvassa toimintaympäristössä olevien kuntien taloudellisen aseman arviointimahdollisuuksia.

Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde, raja-arvo 80 %

Lakiehdotukseen sisältyvä vuosikatteen suhteuttaminen poistoihin kuvaa sitä, missä määrin kunta pystyy tulorahoituksellaan rahoittamaan investointejaan. Voimassa olevan lain negatiivinen vuosikate kuvaa lähinnä sitä, riittävätkö kunnan tulot sen juokseviin käyttökuluihin vai eivät. Pelkkä vuosikate ei myöskään ota huomioon sitä, minkälaisilla rahoitusmalleilla palvelutoiminnassa käytetty omaisuus on hankittu, joten esitetty muutos on perusteltu.

Kunnan tuloveroprosentti, raja-arvo 2,0 prosenttiyksikköä kaikkien kuntien painotettua keskimääräistä tuloveroprosenttia suurempi

Kahden prosentin ero kunnan tuloveroprosentissa verrattuna muihin kuntiin toimii parempana kriisikunnan erottelijana, kuin voimassa olevan lain mukainen yhden prosentin ero. Tämä johtuu siitä, että tällä hetkellä noin puolet Suomen kunnista ylittää voimassa olevan lain mukaisen yhden prosentin raja-arvon.

Konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä, raja-arvo 50 % keskimääräistä suurempi

Palvelutuotannossa käytettävän omaisuuden hankinnassa on nykyisin tarjolla monipuolisia rahoitusvaihtoehtoja, jolloin pelkkä velkaantuminen ei yksinään riittävällä tavalla kuvaa tosiasiallisia taloudellisia sitoumuksia. Pitkät vuokrasopimukset aiheuttavat pitkäaikaisia sitoumuksia vastaavalla tavalla kuin pitkäaikaiset lainat. Vuokravastuiden rinnastaminen lainoihin on tällöin taloudellisen arvioinnin näkökulmasta perusteltua.

Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate, raja-arvo 0,8

Laskennallinen lainanhoitokate kuvaa velkaantuneisuutta paremmin kunnan kykyä hoitaa tulorahoituksellaan lainojaan. Muutos on sikäli ajankohtainen, että sosiaali- ja terveyspalveluissa on vireillä ja meneillään merkittäviä toimitilainvestointeja, jolloin tulorahoituksen riittävyyteen hankkeiden rahoituksessa on perusteltua kiinnittää riittävää huomiota.

Monipaikkaisuuden huomioon ottaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämisessä sekä kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat teknisluonteiset muutokset

Yksilön valinnanvapauden laajeneminen on viime vuosina ollut yleinen suuntaus sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä. Samanaikaisesti digitalisaatio ja uudet työn tekemisen muodot tulevat haastamaan perinteistä paikkasidonnaisuutta. Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parempi huomioon ottaminen kunnassa säännöllisesti oleskelevien osalta on sinänsä sopusoinnussa nähtävissä olevan valintojen mahdollisuuksia korostavan yleisen kehityssuunnan kanssa.

STM toteaa kuitenkin, että lakiehdotuksen osalta tulisi täsmentää sitä, mitä monipaikkaisuudella ja kunnassa säännöllisesti oleskelevalla tarkoitetaan ja mitä huomioon ottaminen käytännössä merkitsisi.

Lind Jussi

STM - Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto, Palvelujen ohjausyksikkö,
johtaja Pasi Pohjola